

BESØG UDSILLINGEN PÅ EGEN HÅND:
INSPIRATIONSMATERIALE FRA CISTERNERNE

JEPPE HEIN: IN IS THE ONLY WAY OUT

15. APRIL - 30. NOVEMBER 2018

Niveau: Indskoling, mellemtrin, udskoling, gymnasie

Fag: Billedkunst - Dansk - Mulighed for tværfagligt samspil med Samfundsfag

KÆRE UNDERVISER

I 2018 har Jeppe Heins legende og tænksomme kunstunivers overtaget Cisternerne. Der er en masse at opleve og arbejde med i udstillingen – ikke mindst for børn og unge. Udstillingen IN IS THE ONLY WAY OUT taler til alle sanser og kræver, at man går på opdagelse og deltager i kunstværkerne. Samtidigt ligger den op til eftertænksomhed og læring.

I dette materiale kan du finde inspiration til 5 temaer, der kan danne udgangspunkt for undervisning af elever i folkeskolen såvel som på ungdomsuddannelser. Under hvert tema er der forslag til arbejdsspørgsmål eller muligheder for perspektivering udarbejdet til elever på fire forskellige niveauer: indskoling, mellemtrin, udskoling samt gymnasialt niveau. Brug de temaer, spørgsmål, temaer eller vinkler, som giver mening for den gruppe, du besøger udstillingen med.

UDSTILLINGEN KORT FORTALT

Den danske kunstner Jeppe Hein er verdenskendt for sine spejllabyrinter, springvands-pavilloner og drilagtige bænke. Hans kunstværker bruger ofte sensorer, vand, damp eller endda ild, som reagerer på publikum. De interaktive værker venter på, at de besøgende, voksne som børn, deltager.

I Cisternerne inviterer Jeppe Hein jer med på en rejse, som han selv har været på. Efter flere års hårdt arbejde brød kunstneren i 2009 fysisk og mentalt sammen og lægen stillede diagnosen ”udbrændthed”. Herefter gik Jeppe Hein gennem en tid med frustration og angst. Han var nødt til at konfrontere sig selv og se sin situation i øjnene, og langsomt fandt han vej til en ny livsstil med mere ro og balance gennem blandt andet østlig filosofi og yoga.

På turen gennem Cisternerne tre forskellige rum vil I gå i Jeppe Heins fodspor og opleve, at man må igennem mørket for at komme til lyset. I må passere en hvæsende flamme og et labyrintisk, desillusionerende spejlrum for at nå til udstillingens sidste rum med roligt svævende hvide kugler og syngeskåle, hvis meditative klang fylder den underjordiske sal.

SÅDAN KAN I BRUGE UDS STILLINGEN PÅ EGEN HÅND

5 indgangsvinkler til udstillingen:

1) LÆG MÆRKE TIL DIG SELV - SANSER OG FRIE ASSOCIATIONER

Cisternerne er et helt unikt sted, der taler til alle vores sanser. Det er, om noget, et "sanseligt" sted. Når vi går ned i de underjordiske rum isoleres vi fra dagligdagens rum ovenover. Vi omsluttet af et mørke og mærker fugten, der lægger sig på vores kinder og lugter på en helt særlig måde. Lyden af vores egne skridt giver genlyd længe efter, at vi har taget dem. København føles pludseligt uendeligt langt væk og vi bliver tvunget til at rette vores fulde opmærksomhed mod dette nye, særlige sted, der virker så fremmed på vores krop.

*Årets udstilling af Jeppe Hein består bl.a. af en stor gasflamme og en kuglebane, der sættes i gang, når vi nærmer os. Kunstneren bruger syngeskåle, der laver beroligende lyde, og lyden af en kæmpe stor gong, der kan buldre så højt, at hele stedet vibrerer. Jeppe Hein bruger også lys og mørke til at variere stemningen gennem sin udstilling. I en udstilling som denne, der I så høj grad taler til vores sanser og hvor værkerne aktiveres ved vores tilstedeværelse, er det vigtigt at tale om hvordan udstillingen **virker** på os – og ikke bare hvad den **betyder**.*

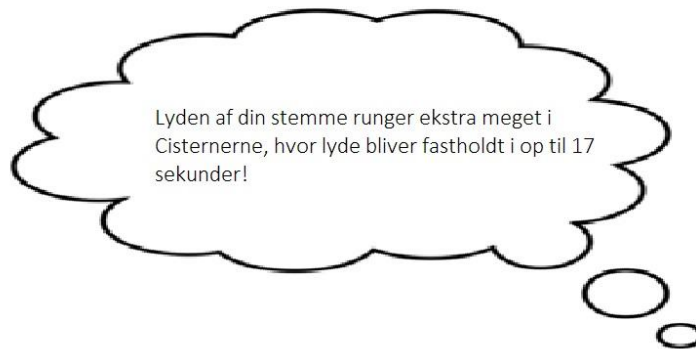
Begreber: Her kan man tale om begreber som det sanselige, associationer & minder, det subjektiv/det objektive, kropslig erfaring, det velkendte/ukendte, stemning, atmosfære

Spørgsmål, I kan tale om:

Indskoling: Hvor mange sanser kan I mærke, at I bruger? (tæl dem)
Hvordan dufter rummene? Hvordan føles fugtigheden? Hvordan er lyden?
Hvad gør mørket ved jer? I modsætning til lys?

Mellemtrin: Hvad minder udstillingen/stedet jer om? Tag evt. en runde, hvor alle sætter et ord eller en sætning på deres personlige oplevelse.

Har I nogensinde været et lignende sted? Hvilke elementer i udstillingen kan I kende fra steder, I tidligere har været? Hvad er nyt/ukendt/fremmed for jer?

Udskoling: Hvordan reagerede I, da I kom ned i udstillingen? Hvad kunne I mærke, og hvilke tanker eller følelser var det første, der faldt jer ind?

Hvordan synes I, at stemningen er i Cisternerne? Er stemningen forskellig alt efter hvor man befinder sig i udstillingen?

Gymnasie: **Læring:** Når vi taler om, hvordan kunstværker og steder virker på os selv, øver vi en såkaldt "fænomenologisk" analyse. Samtidigt lader brugen af sanser til at være noget, der hjælper læring godt på vej: Sanselige erfaringer har lettere ved at lagre sig i kroppen, så vi husker dem.

Foto: Anders Sune Berg

2) PÅ JAGT EFTER SYMBOLER

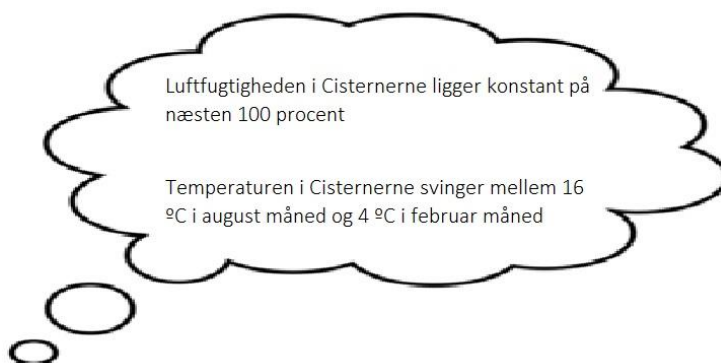
Hjerte betyder kærlighed. Når man holder en finger op foran munden, betyder det, at man skal være stille. Et dødningshoved betyder fare, død – eller måske betyder det sørøver. Når billeder referer til noget, kan man kalde dem symboler. Gå på jagt i Jeppe Heins udstilling efter symboler og snak om, hvad de forskellige elementer, farver og genstande kan symbolisere. Ældre elever kan lave en ikonografisk analyse af værkerne.

Symboler i udstillingen, I kan tale om:

Indskoling/ Melletrin Spejl – ild/flamme – gitter – mørke/lys – farven hvid – syngeskåle (ofte brugt til bl.a. meditation) – gong (gå selv på jagt efter flere)

Udskoling/ Gymnasium **Læring:** Når vi fortolker symboler, øver vi en betydningsanalyse. Her kan man oplagt tale om Erwin Panofskys "Ikonografiske analyse". Panofsky mener, at forståelsen af symboler og billeder forudsætter mere end bare det kendskab vi har til forskellige genstande, og som vi har lært gennem vores praktiske erfaring. En ikonografisk analyse består af 3 trin, som I kan afprøve på symbolerne i Jeppe Heins udstilling:

1. Præ-ikonografisk beskrivelse: Værket beskrives – som hvis i var en alien, der lige var landet i udstillingen, som intet kendte til vores verden.
2. Ikonografisk analyse: Motivet søges identificeret ud fra fx viden om kunstneren eller symbolers betydning. Fx kan flammen i udstillingen identificeres som angst, når man kender Jeppe Heins personlige historie.
3. Ikonologisk tolkning: Værket fortolkes i en større, kulturel sammenhæng (perspektivering til samfundet, verdensbillede, tidsånd, den vestlige verdens kultur, etc.)

3) JEPPE HEINS REJSE – LIVSKRISER OG SPIRITUALITET

De fleste af os løber på et tidspunkt i livet ind i en krise eller nogle problemer, som gør, at vi er nødt til at stoppe op og overveje, hvad der nu skal ske.

I 2009 oplevede Jeppe Hein, at han, efter en hektisk periode, følte sig udrændt og stresset. Udstillingen IN IS THE ONLY WAY OUT fører dig igennem tre rum, der viser de tre stadier, Jeppe Hein var igennem, efter at han gik ned med stress:

- Rum 1 symboliserer den angst og det mørke, der kan følge med, når man er midt i en krise. Det viser, at man er nødt til at gå igennem mørket for at nå tilbage til lyset.
- Rum 2 er fyldt af spejle, der symboliserer desorientering og vildfarelse og fortæller, hvordan vi af og til må konfrontere os selv og se på livet fra andre vinkler.
- Rum 3, allerdybest inde i udstillingen, byder på det roligste rum, hvor en koncert af meditative toner og lysende skåle symboliserer optimisme, ro og balance.

Når man kender lidt til Jeppe Heins personlige historie forstår man udstillingen på en ny måde. Dermed kan man lave det, man kan kalde en "biografisk analyse" af udstillingen.

Men man kan også bruge den personlige fortælling i udstillingen som inspiration til at se nærmere på sit eget liv. Husker du at mærke efter, hvordan du selv trives bedst? Jeppe Hein opdagede, at en ny livsstil

med yoga og terapi hjalp ham på rette vej. Vi er alle sammen forskellige og skal hver især finde ud af, hvad der "et godt liv" for os: Hvad hjælper dig i mørke tider?

Begreber: Her kan man tale om begreber som: indre/ydre rejse, livskrise, selvindsigt/erkendelsesprocesser, biografisk kunstværk/selvbiografien

Spørgsmål, I kan tale om:

Indskoling: Hvordan synes I, at stemningen er hervede? Hvilke følelser oplever I? Prøv at beskrive de følelser, I får i de forskellige rum i udstillingen

Hvordan kan man få det bedre igen, når man har det skidt? Hvad hjælper for dig?

Mellemtrin: Hvilke følelser synes I, at udstillingen formidler? I skemaet kan I se hvilke ord, Jeppe Hein har knyttet til hvert af rummene. Kan I genkende dem i udstillingen?

Kender I andre eksempler på, at kunstnere/musikere/forfattere har brugt inspiration fra deres eget liv?

Har I selv oplevet, at livet har budt på kriser / svære perioder som gjorde, at I tænkte over tingene på nye måder?

Perspektivering til Eventyr: I Jeppe Heins udstilling hænger kunstnerens indre rejse sammen med den ydre rejse, eller rute, udstillingen byder på. Koblingen mellem en indre og ydre rejse kender vi også fra eventyret.

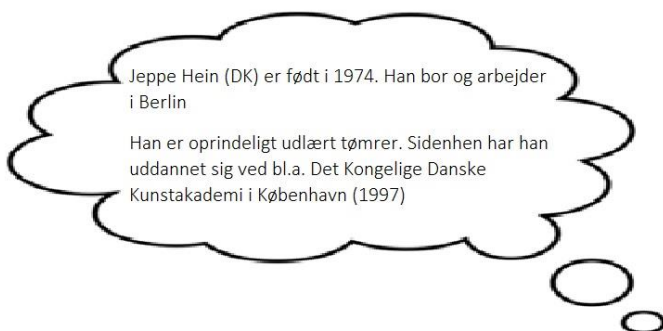

Jeppe Hein arbejdstegning for udstillingen i Cisternerne

Udskoling/: Kan I fornemme den personlige "indre rejse", Jeppe Hein har opbygget i Cisternerne, når I kender til Jeppe Heins historie?

Læring: Når vi analyser et værk ud fra kunstnerens personlige historie, øver vi en "biografisk" analyse

Perspektivering: Unge & stress: I efteråret 2017 viste en undersøgelse, at hver fjerde af de danske unge mellem 16 og 24 føler sig stressede.¹ Jeppe Heins udstilling kan inddrages i en samfundsrelevant diskussion om stress, angst og personlig selvudvikling hos unge.

¹ <https://www.dr.dk/levnu/tvaers/naar-det-hele-koger-over-hver-fjerde-unge-foeler-sig-stresset>

4) KUNSTEN HAR BRUG FOR DIG! - DE INTERAKTIVE VÆRKER

Jo tættere, du går på flammen, jo større bliver den. Spejlrummet bliver først rigtig spændende, når der går mennesker rundt derinde. Og når du træder ind i det bagerste rum, registrerer en sensor din bevægelse og sender "din helt egen" kugle afsted på kuglebanen. På den måde bliver den besøgende selv til en afgørende medspiller i Jeppe Heins kunstinstallationer. Man kan sige, at Heins kunstværker gør udstillingsgæsten til centrum i udstillingen. Pludseligt befinder du dig selv "midt på scenen", når du deltager i udstillingen og "performer" som en del af værkerne.

Kunstværkerne på udstillingen har brug for, at du involverer dig. Langt de fleste af værkerne kræver ligefrem, en direkte kropslig kontakt. Denne "publikumsdeltagelse" er noget, der altid er væsentlig i Jeppe Heins værker. Man kan kalde Jeppe Heins kunst for "interaktiv kunst": først når du interagerer med værkerne, vækkes de for alvor til live.

Begreber: Her kan I tale om begreber som: Aktiv deltagelse – Interaktiv Kunst – Beskuerinddragelse - Forskellen mellem beskuer og deltager - Performativitet

Spørgsmål, I kan tale om:

**Indskoling/
Melletrin** Gennemgå, hvad I har oplevet i udstillingen: Hvor I udstillingen har I skullet bruge jeres krop til Melletrin at aktivere værkerne?
Hvis nu du var alene i Cisternerne ville der næsten ikke være nogen stemmer, spejlbilleder i spejlene eller kugler, der blev sat i gang. Ville det være mere kedeligt eller mere spændende, synes du? Hvad gør det ved udstillingen, at der er mange mennesker?

**Udskoling/
Gymnasium** Diskuter, om man overhovedet kan kalde det et færdigt kunstværk, hvis ingen mennesker træder ind i rummet med kuglebanen – og at kuglerne dermed ikke sendes afsted.

Overvej hvilke "roller" I selv spiller i udstillingen: Er du beskuer (som når du ser på en skuespiller i teatret eller går i biografen)? Er du deltager (som når du spiller fodbold, går til sport, spiller spil, prøver en aktivitet i tivoli)? Eller er du måske medskaber (som når du løser en opgave i grupper i skolen)? Det kan også være, at du er en blanding – eller at rollerne skifter forskellige steder i udstillingen?

5) ET KÆMPESTORT, UNDERJORDISK KUNSTVÆRK

Tit forestiller vi os kunst som et maleri, der hænger på væggen. Men Jeppe Heins kuglebane eller gasflamme er lige så meget kunst: Sammen med de helt særlige cisterne-rum danner de det, man kan kalde en totalinstallation; et kunstværk udformet af både kunst, arkitektur og stemning.

De ting og elementer, Jeppe Hein har besluttet at skabe i Cisternerne, er altså ikke kun selvstændige kunstværker. I denne udstilling har de forskellige værker brug for hinanden for at lave det store, egentlige værk – nemlig "totalinstallationen". Ligesom brikker i et puslespil. Eller kapitler i en bog. Eller et orkester, der har brug for mange forskellige instrumenter for at fuldende sangen.

Jeppe Hein har skabt denne her kunstinstallation specielt til Cisternerne. Derfor kan man også sige, at det er et "stedspecifikt værk": Et værk, der er udtænkt lige præcis til cisternernes særlige rammer - hvor omgivelserne er afgørende faktor for, hvordan den samlede udstilling tager sig ud.

Begreber: Her kan man tale om begreber som: Hvad er et kunstværk? – Kunstinstallation
– Totalinstallation – Stedspecifik kunst – Kunst/Arkitektur

Spørgsmål, I kan tale om:

Indskoling: Hvad tænker I på, når I hører ordet "kunst"? Havde I forestillet jer det her, som Jeppe Hein har lavet i Cisternerne? Hvorfor/hvorfor ikke?

Hvordan havde det været, hvis flammen og kuglebanen var sat op et andet sted end nede under jorden? Ville de så være mere eller mindre uhyggelige? Smukke? Sjove? Andet? Forestil jer nogle andre steder, I kunne tænke jer at prøve at flytte værkerne hen.

Mellemtrin: Hvordan synes I, oplevelsen ville være, hvis det første rum med flammen slet ikke fandtes? Hvordan ville det være, hvis det sidste, lyse rum, ikke fandtes? Ville udstillingen føles anderledes? Ville den fortælle en anden historie?

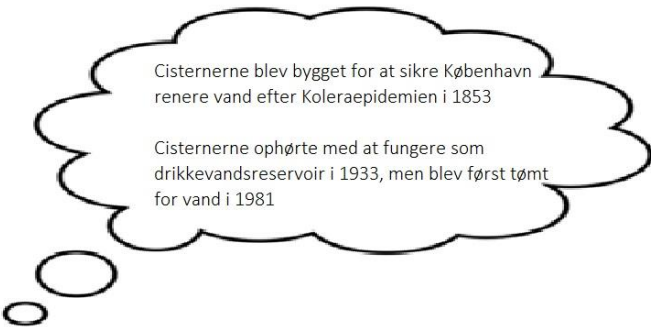
Hvis vi fjernede alle de ting, Jeppe Hein har installeret i Cisternerne, og du selv som kunstner måtte udtænke en totalinstallation til lige præcis det her særlige sted, hvad ville du så gøre – og hvorfor?

Diskuter, hvad man kunne gøre, for at ændre stemningen og oplevelsen nede i Cisternerne.

Udskoling: Jeppe Heins udstilling er en totalinstallation, som er udtænkt specielt til Cisternerne. Prøv at forestil jer at flammen, spejlede, kuglebanen og syngeskålene var sat op et helt andet sted, end hernede i Cisternerne: Hvordan ville udstillingen ændre sig, hvis værkerne fx var installeret oppe over jorden i Søndermarken? I et fornemt slot? I helt hvide "almindelige" museumsrum? I en kirke? Hjemme hos jer selv?

Hvor meget synes I, at stedet, cisterne-rummene, betyder for den samlede oplevelse af værkerne?

Gymnasium: Perspektivering til kunsthistorien: Gesamtkunstwerk – et "helhedskunstværk" eller "totalkunstværk" -stammer tilbage til 1800tallet. Vi kender det blandt andet fra jugendstilen, De Stijl og tankerne fra Bauhaus-bevægelsen.

Cisternerne blev bygget for at sikre København renere vand efter Koleraepidemien i 1853

Cisternerne ophørte med at fungere som drikkevandsreservoir i 1933, men blev først tømt for vand i 1981

BOOK EN OMVISNING?

Hvis I vil have en introduktion til Cisternerne og den aktuelle udstilling, er I altid velkomne til at booke en omvisning af en af vores dygtige medarbejdere. Læs mere om priser og muligheder på www.cisternerne.dk under "omvisninger" eller kontakt os på mail: info@cisternerne.dk

KONTAKT

Har du spørgsmål til inspirationsmaterialet og udstillingen, er du naturligvis velkommen til at kontakte os:

Line Brædder, udstillingsinspektør i Cisternerne, e-mail: lbn@frederiksbergmuseerne.dk

Cisternerne er 4.320 kvadratmeter og består af tre lige store rum.

Der er 4,2 meter højt til loftet, og rummene kan med en maksimal vandstand på 3,7 meter rumme ca. 16 millioner liter vand